

УДК 811.112'2-25

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-24>

Руслана ОРОБІНСЬКА

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри теорії та практики романо-германських мов Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, вул. Роменська, 87, м. Суми, Україна, 40002

ORCID: 0000-0001-8783-5526

Бібліографічний опис статті: Оробінська, Р. (2022). Мовні та позамовні засоби реалізації емоції радості в німецькому кіно. *Актуальні питання іноземної філології*, 16, 165–171, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-24>

МОВНІ ТА ПОЗАМОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЇ РАДОСТІ В НІМЕЦЬКОМУ КІНО

У статті представлено результати дослідження вербальних та невербальних засобів реалізації емоційного стану радості у мовленні персонажів сучасного німецького кіно. Емоція радості в роботі розглядається як основна позитивна емоція людини, що репрезентує внутрішнє задоволення мовця від результатів його практичної діяльності чи творчої активності, суб'єктивної позитивної оцінки інших людей та їх дій. Суміжними з цим емоційним станом є щастя й задоволення, які розглядаються в роботі як різновиди радості. Вербальним засобом реалізації радості слугують феліцитарні висловлювання, тобто такі мовленнєві засоби, які в контексті певної комунікативної ситуації здатні відтворити позитивний емоційний стан мовця. Феліцитарні висловлювання як вербальний засіб вираження радості у німецькому художньому кіно реалізуються, здебільшого, за допомогою слів зі значенням радості, задоволення й щастя. В роботі встановлено, що для вербалізації цього емоційного стану використовуються, здебільшого, прості й еліптичні речення, складні предикативні структури рідко слугують знаряддям вираження цього емоційного стану. Встановлено, що інколи мовці вдаються до зміни структури речення, перетворюючи його на емоційно насичене висловлювання.

Одним із інструментів реалізації емоції радості в мовленні персонажів сучасного німецького кіно слугують позамовні засоби. Невербальні засоби спілкування в роботі розглядаються як допоміжні й альтернативні знаряддя вираження цього емоційного стану. До аналізу залучено просодичні, проксемічні й кінесичні засоби передачі інформації. В результаті проведеного дослідження встановлено, що головну роль відіграють кінесичні та просодичні засоби вираження радості у фільмі. При цьому проксеміка є одним із факторів, які також впливають на характер міжособистісної взаємодії мовців створюючи сприятливі або менш сприятливі умови для реалізації емоції радості.

Ключові слова: емоція, емоція радості, висловлювання, феліцитарні висловлювання, структура, синтаксис.

Ruslana OROBINSKA

PhD in Philology, Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice of Romano-Germanic Languages, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, 87 Romenska Str., Sumy, Ukraine, 40002

ORCID: 0000-0001-8783-5526

To cite this article: Orobinska, R., (2022). Movni ta pozamovni zasoby realizazii emotsii radosti v nimezkomu kino [The linguistic and extralinguistic means of realizing the emotion of Joy in the German films]. *Current Issues of Foreign Philology*, 16, 165–171, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-24>

THE LINGUISTIC AND EXTRALINGUISTIC MEANS OF REALIZING THE EMOTION OF JOY IN THE GERMAN FILMS

The article presents the results of the study of verbal and nonverbal means of realizing the emotional state of joy in the speech of the characters of modern German films. The emotion of joy at work is seen as the main positive human emotion, which represents the inner satisfaction of the speaker from the results of his practical activities or creative activity, subjective positive evaluation of other people and their actions. Adjacent to this emotional state are happiness and pleasure, which are considered in the work as a kind of joy. Felicitarian statements are a verbal means of realizing joy, they are such means of speech that in the context of a certain communicative situation are able to reproduce the positive

emotional state of the speaker. Felicitarian statements as a verbal means of expressing joy in German feature film are realized, for the most part, through words meaning joy, satisfaction and happiness. It is established in the article that for the verbalization of this emotional state, mostly, simple and elliptical sentences, complex predicative structures rarely serve as a tool for expressing this emotional state are used. It has been found that sometimes speakers resort to changing the structure of a sentence, turning it into an emotionally rich expression.

Extralinguistic means are one of the tools for realizing the emotion of joy in the speech of the characters of modern German films. Non-verbal means of communication as auxiliary and alternative tools for expressing this emotional state are considered. Prosodic, proxemic and kinetic means of information transmission are involved in the analysis. As a result of research, it was found that the main role is played by kinesic and prosodic means of expression of joy in the film. In this case, proxemics is one of the factors that also affect the nature of interpersonal interaction of speakers, creating favorable or less favorable conditions for the realization of the emotion of joy.

Key words: *emotion, emotion of joy, utterances, felicitarian utterances, structure, syntax.*

Актуальність проблеми. Сучасна антропоцентрична парадигма наукових досліджень вимагає зосередження на вивченні інструментарію індивідуального самовираження людини в різних ситуаціях життя. Особливий інтерес вчених на сучасному етапі викликають емоційні аспекти мовленнєвої поведінки людей. Емоції як вид реакції на зовнішні подразники, реалізують себе не тільки через тілесні канали самовираження людини (жести, міміку, тональність голосу), але й засобами вербальної взаємодії.

У межах цього дослідження нами здійснено спробу встановити особливості реалізації емоційного стану радості у мовленні персонажів сучасного німецького кіно. Радість як одна з позитивних емоцій, яка постійно супроводжує людину в повсякденності, заслуговує особливої дослідницької уваги вчених зважаючи на багатогранність ситуацій спілкування людей, в межах яких вона реалізується, суб'єктивних особливостей психіки людини-мовця та манери її самовираження. Емоція радості як емоційний прояв людини має розглядатись комплексно з урахуванням вербальних та екстралінгвальних факторів. Комплексний підхід до цього питання забезпечує об'єктивне висвітлення результатів дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вирішення проблем емоційності мовлення загалом та особливостей вербалізації емоційного стану радості зокрема звертались вітчизняні й зарубіжні психологи (Леонтьєв О. М.; Седих А. П.; Юнг К. Г.), психотерапевти (Седих А. П.), лінгвісти (Анохін П. К., Гак В. Г., Селіванова О. О., Шаховский В. І., Ізард К., Шиблз У.), філософи (Сеченов І. М., Нойман Е.), релігієзнавці (Д'ячкова Н. А.). В роботах зазначених вчених представлено узагальнене бачення сутності й особливостей реалізації

емоції радості, її вплив на світобачення й світосприйняття людини. Опис психічних процесів і особливостей самовираження людини в стані радості дає вагоме теоретичне підґрунтя для проведення подальших досліджень.

Не зважаючи на поглиблений інтерес дослідників до сутності емоції радості та особливостей її мовленнєвої реалізації, широкий спектр питань до цього часу залишається невирішеним. Зокрема, немає однозначної відповіді на питання про вплив емоцій на синтаксис мовних одиниць.

Мета представленої дослідження полягає у встановленні мовних та позамовних засобів реалізації ЕР у мовленні персонажів сучасних німецьких художніх фільмів. Для досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання**: 1) виявити інструментарій синтаксичних засобів реалізації ЕР в сучасних німецьких художніх фільмах; 2) встановити позамовні засоби реалізації ЕР у сучасних німецьких художніх фільмах. **Об'єктом дослідження** є мовні та позамовні засоби реалізації ЕР у мовленні персонажів сучасного німецького кіно. **Предмет дослідження** – особливості реалізації ЕР у персонажному мовленні сучасного німецького кіно.

Наукова новизна. У роботі вперше здійснено комплексний аналіз мовних та позамовних засобів реалізації емоційного стану радості на матеріалі інсценованого мовлення персонажів сучасного німецького кіно.

Методологія. Крім загальнонаукових методів дослідження (аналізу й синтезу, методу кількісних підрахунків, суцільної вибірки) в роботі використовувались власне лінгвістичні: *метод контекстуального аналізу* для визначення впливу позамовних засобів на реалізацію мовного коду в фільмі; встановлення структурно-синтаксичних особливостей реалізації речень

ЕР у німецькомовному кіно – *метод структурного аналізу*; аналіз семантико-функціональних особливостей мовних одиниць здійснено за допомогою методу *семантичного аналізу*.

Матеріал дослідження. 57 ситуацій мовлення, в межах яких реалізовано ЕР. Проаналізовані ситуації відібрано з 10 сучасних німецьких художніх фільмів 1998–2008 рр. випуску загальною тривалістю 17 год 54 хв.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єктивна реакція людини на об'єктивну реальність є, перш за все, емоційною (Леонтьев, 2002). У слід за О. М. Леонтьєвим, ми розглядаємо емоції як відхилення від положення внутрішньої стабільності людини в сторону позитиву або негативу. Відповідно, як реакції людини на зовнішні збудники, які, потрапляючи в систему сформованих процесом виховання й життєдіяльності людини суб'єктивних суджень, емоції можуть бути оцінені як позитивні, нейтральні чи негативні (Henne, 2001, S. 201).

Напрямок емоційного відхилення визначає тип емоцій (позитивні або негативні). Позитивні емоції, які відображають внутрішню згоду людини з відповідними усталеними нормами, можна умовно поділити на: задоволення, *радість*, захват, замилювання, самодоволення, симпатія, ніжність, любов тощо) (Koch, 2005, S. 84).

Згідно з концепцією американського психолога Р. Плутчика однією з центральних позитивних емоцій людини є радість. Ця емоція знаходиться між емоційно більш яскравими захватом та менш емоційно насиченою безтурботністю. Згідно наукових позицій цього вченого, радість перебуває під впливом оптимізму й любові, що підкріплюють її позитивними ознаками, а противагою стану радості є сум (Plutchik, 2004).

У межах проведеного дослідження під радістю розуміється позитивний емоційний стан, що характеризує внутрішнє задоволення від результатів діяльності чи творчої активності. Це такий стан, який супроводжує внутрішнє переживання людини позитивних результатів творчої чи соціально значущої дії (Гак, 1997, с. 88). Розрізняють активну й пасивну радість залежно від емоційності поведінкових проявів мовців. Виділяють також рівні інтенсивності переживання радості від спокійного до емоційно насиченого.

Мовленнєва реалізація емоційного стану радості здійснюється за допомогою особливого типу висловлювань – феліцитарних. У науковій думці феліцитарні висловлювання досліджувались плеядою вчених зокрема, таких як В. І. Шаховський, К. Ізард, Є. П. Ільїн, М. Й. Варія, С. Г. Воркачов.

Засоби вербальної комунікації. Для вивчення лінгвістичних та екстралінгвістичних особливостей реалізації емоції радості у мовленні персонажів німецького кіно нами виокремлено 186 феліцитарних висловлювань із 57 комунікативних ситуацій, які відібрано для аналізу в межах дослідження. У комунікативному процесі феліцитарне висловлювання актуалізується за допомогою речень різної структурної будови (простих, складних, еліптичних). Засобами вираження еліпсу слугують як самостійні так і службові частини мови, серед яких провідну роль відіграють вигуки) (Абрамова, 2004, с. 123).

Згідно результатів проведеного дослідження, для висловлення радості у фільмі вживаються, здебільшого, прості (79) або еліптичні (73) предикативні структури речень. Складні речення використовуються значно рідше (34).

Прості речення. Для реалізації почуття радості персонажі вживаються чотири види простих речень. Перший структурно-семантичний тип **S+V(kop)+A**: *Das ist ja super* (Sophie Scholl, 00:32), де **S** – це підмет, а **V(kop)** – копулативне дієслово-присудок, **A** – означення. Такого типу речення вживаються в ситуації мовлення, де мовець ставить за мету висловити своє ставлення до предмету обговорення (GDS, 2017, S. 740). Основним носієм змісту повідомлення слугує означення зі змістом феліцитарності.

Іншого типу прості розповідні речення, що вживаються для реалізації радості у мовленні персонажів німецького кіно відповідають моделі **S+V+(A)**: *Ich mache meine Hausaufgabe*. Визначеного типу речення вживаються для вказівки на ситуацію, що викликає в них радісні почуття (Engel, 2009, S. 97). Феліцитарного змісту такі речення набувають завдяки внутрішньому стану радості мовця: *Ich warte auf dich, Lisa* (Die Welle, 00:42). У наведеному прикладі, зокрема, такого типу речення реалізує радісне повідомлення Тома про те, що він чекає на кохану.

Емоційно більш насиченими є речення зі зміненою структурною будовою, що відповідають моделі **V+S**: *Machen wir heute die Hausaufgaben zusammen* (Wer früher stirbt, 00:32). Зміна положення підмета й присудка в структурі речення надає його змістові емоційно насичених відтінків значення, які підкреслюються також жестами, мімікою й тональністю мовлення (Henpe, 2001, S. 277).

Складні речення. Зважаючи на специфіку емоційного стану мовця, йому непритаманно виражати своє збудження за допомогою розгалужених предикативних структур. Нами зафіксовано 10 складносурядних та 24 складнопідрядних речення на позначення феліцитарних висловлювань.

Складносурядні речення персонажному мовленні вербалізуються на основі двох типів предикативних структур **SV**, **(K) (S)V**: *Wir können, wir können* (Die Welle, 00:43). Структурне й змістовне повторення одного простого речення у складі складносурядного демонструє радість мовця. Сполучник сурядності в такого типу реченнях вживається факультативно. Феліцитарними за змістом є висловлювання, що відповідають зазначеній структурно-семантичній моделі, але поєднують у собі довільні складові частини речення, одне з яких містить лексему зі значенням радості: *Wir besuchten Zoo, das war super* (Mondscheinkinder, 00:25). Саме лексема *super* є основним виразником феліцитарності у висловлюванні.

Емоційно насиченими є речення зі зміненою структурою, в якому препозицію займає прислівник: *Jetzt bin ich schon ganz gut, ich habe gut ausgeschlafen* (Die Welle, 00:34). Прислівник часу слугує засобом емоційного посилення змісту феліцитарного висловлювання, радість мовця в межах якого реалізується завдяки ситуації мовленнєвої взаємодії людей.

Вживання складносурядних речень для реалізації радості в персонажному мовленні зумовлено необхідністю пояснити ситуацію, яка викликала в мовця емоцію радості. Такого типу речення реалізуються на основі 2 моделей **S+V**, **K (S+...V)**: *Das ist cool, was Sie berichten* (Experiment, 00:51), де **K** – сполучник підрядності та **Att**, **K (V+ S...)**: *Super, das machst du hier* (Experiment, 00:51), де **Att** – означення. Слід зазначити, що підрядна частина у структурі такого реченні дещо зменшує емоційне

напруження мовця від переживання ним емоції радості. Речення, що реалізовані на основі другої моделі складнопідрядних речень, вербалізують емоційно більш насичені висловлювання в порівнянні з тими, які відповідають умовам першої моделі.

Еліпс. Еліптичні речення зважаючи на свою структурну компактність є одним із основних засобів реалізації радості у фільмі. Серед відібраного для аналізу мовного матеріалу зафіксовано 73 одиниці еліптичних речень. Під еліпсом ми розуміємо спрощену до мінімуму предикативну структуру, що реалізує повноцінне в змістовному плані інформаційне повідомлення. Загальна кількість проаналізованих еліптичних речень – 73, серед яких 12 іменники: *Papa!* (Lola rennt, 00:17), *Morgen!* (Mondscheinkinder, 00:42); 21 – прикметників: *Cool!* (Good bye, Lenin, 00:48), *Super!* (die Welle, 00:41), 2 – числівники: *Drei!* (Good bye, Lenin, 00:41); 28 – вигуків: *Wow!* (Die Welle, 00:23), *Oh!* (Lola rennt, 00:48), 10 часток: *“So! Ich mag es!”* (Jenseits der Stielle, 00:41).

Відповідно до класифікації спектру різновидів емоційного стану радості запропоновану Р. Плутчиком, аналіз семантичного наповнення слів, на основі яких вербалізовано еліпс у мовленні персонажів показує, що для вираження щастя (Spas) мовці використовують 8 лексем, веселості (Frohligkeit) – 5, а задоволення (Vergnügen) – 7. Залежно від умов комунікації деякі з них здатні виражати різні відтінки значення.

Зокрема, частка *so* є універсальним засобом вираження різних відтінків значення радості. У деяких ситуаціях залежно від контексту вона вживається для висловлення веселості: *“So! Ich finde es toll zusammen ins Kino gehen“* (Jenseits der Stiele, 00:56), або задоволення: *“So! Ich mag es!”* (Lola rennt, 00:28) або щастя: *So! Ich bin glücklich!* (Die Welle, 00:23). Нейтрального змісту висловлюванню надає слово *also!* Воно так само може вживатись у мовленні з різними відтінками значення (слугувати вербальним засобом зупинки мовленнєвої діяльності та вербалізувати занепокоєння або радість) залежно від контексту висловлювання, частиною якого воно виступає: *“Wir haben es endlich beschlossen? Also, es ist sehr gut“* (Die Welle, 00:23). Нами зафіксовано й реалізацію почуття щастя за допомогою висловлювань, у межах яких вжи-

вається ця частка: “*Also, das ist ja cool. Du bist super!*” (Mondscheinkinder, 00:33).

Слова зі значенням позитивної оцінки або емоційності (*gut, genau, so, froh, oh, ach*) слугують засобом посилення емоційної реакції мовця. Наприклад, у реченні “*Oh, es ist angenehm zu hören*” [Lola nennt, 00:54] вигук слугує засобом емоційного посилення задоволення хлопця від новини про те, що його подруга змогла знайти необхідну суму грошей аби допомогти вирішити його проблему.

Невербальні засоби у мовленні персонажів кіно є одним із вагомих засобів передачі комунікативної інформації, які здатні доповнити або, навіть, замінити мовні знаряддя комунікації (Приходько, 2015, с. 150). Важливість цих засобів продиктована зв'язком комунікації з ситуацією мовлення загалом. Зважаючи на це, позамовні засоби є досить ефективним знаряддям передачі інформації. Про це, зокрема, заявляли вітчизняні дослідники, які внесли свій внесок у вивчення проблем невербальної комунікації, серед них слід назвати Лозинську О. І., Киселюк Н. П., Приходько Г. І. та ін.). Дослідники, проте, не займались вирішенням питань невербальної комунікації в інсценованому мовленні.

Як зазначає Г. І. Приходько, в людському товаристві виокремилась мова емоцій (Приходько, 2015, с. 151). Існує три групи засобів їх реалізації: кінетичні засоби (жести й міміка); просодичні (тембр і висота голосу, інтонація, паузи) та проксемічні (використання простору для передачі інформації). Аналіз 57 комунікативних ситуацій показав, що у межах цих ситуацій використовувалось 124 невербальні засоби реалізації ЕР у мовленні персонажів німецького кіно.

Кінетичні засоби реалізації ЕР. Зафіксовано 102 випадки реалізації радості кінетичними засобами позамовної комунікації. У 63 випадках засобом вираження ЕР слугувала посмішка (беззвучне вираження ЕР), яка реалізувалась і як самостійний засіб, так і супроводжувалась вербально. Іншими засобами реалізації ЕР слугували сміх (139 випадків), регіт (11 випадків), торкання руками обличчя чи інших частин тіла (26 випадків), торкання сторонніх предметів (4 випадки), погладження (17 випадків). У 16 випадках радість передавалась шляхом рухів ногами (підскакування (3 рази), тупцювання (4 рази), закидання ніг одна за

одну (9 разів). Рухи тілом (нахили, повороти тулуба) у 24 випадках були засобом реалізації ЕР в аналізованих фільмах. Слід зазначити, що рухи тіла у мовленні персонажів фільмів лише у двох випадках слугували доповнюючим засобом мовної реалізації ЕР, рухи ногами – у 7. Здебільшого ж, вони були самостійним засобом вираження емоції радості у кіно.

Просодичні засоби реалізації ЕР. Ще одним позамовним засобом передачі ЕР у фільмі слугують висота голосу, інтонація, тембр, паузи й мовчання. Аналіз комунікативних ситуацій мовлення показав, що у 16 випадках мовчання у супроводі кінетичних засобів позамовної комунікації (усмішка, рухи руками) слугувало знаряддям передачі ЕР у мовленні персонажів.

Нами зафіксовано також, що у 198 випадках тембр голосу слугував засобом передачі емоційно піднесеного стану мовця, у 106 – висота голосу, у 201 випадку – інтонація, а в 42 – паузи. Зазначені показники свідчать про те, що просодика є невід'ємним знаряддям реалізації ЕР.

Проксемічні засоби вираження радості. Дистанція є одним із визначальних засобів реалізації соціальної взаємодії мовців. Ми розрізняємо чотири види дистанції у взаємодії персонажів: *інтимна зона* (15 см – 48 см), *особиста* (47 см – 1,2 м), *соціальна* (1,3 м – 3,6 м), *суспільна* (більше 3,6 м).

За результатами дослідження емоція радості, здебільшого, реалізується у межах соціальної зони комунікативної взаємодії мовців (108 випадків). У межах особистої зони взаємодії персонажі реалізують радість у 53 випадках, інтимна (29 випадків) та суспільна (26 випадків) зони комунікації в мовленні персонажів німецького кіно є найменш сприятливими для реалізації радості у мовленні персонажів сучасного німецького кіно.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Емоція радості є основною позитивною емоцією людини, яка характеризується внутрішнім задоволенням мовця від результатів певної діяльності чи творчої активності. Ця емоція межує з такими позитивними емоціями як щастя та задоволення. У мовленні персонажів сучасного німецького кіно використовуються мовні та позамовні засоби реалізації емоції радості. Феліцитарні висловлювання як вербальний засіб вираження радості у німецькому художньому кіно реалізуються, здебіль-

шого, за допомогою слів зі значенням радості, задоволення й щастя. Для реалізації цього емоційного стану використовуються також, здебільшого, прості й еліптичні речення, складні предикативні структури рідко слугують зняттям вираження цього емоційного стану. Інколи мовці вдаються до зміни структури речення, перетворюючи його на емоційно насичене висловлювання.

Позамовні засоби слугують, переважно, допоміжним зняттям реалізації ЕР у фільмі. Найважливішу роль відіграють кінесичні та просодичні засоби вираження радості

у фільмі. При цьому проксемика є одним із факторів, які також впливають на характер міжособистісної взаємодії мовців створюючи сприятливі або менш сприятливі умови для реалізації ЕР. Так, соціальна зона комунікативної взаємодії є найбільш комфортною для реалізації радості, а інтимна й суспільна – найменш зручною для цього.

Перспективою наших подальших досліджень у межах заявленої теми є вивчення функціональних особливостей мовних засобів реалізації радості у мовленні персонажів сучасних німецьких художніх фільмів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамова Т. В. Диалогическое единство «Просьба – реакция» (на примере коммуникации в сети Фидонет) // Язык, коммуникация и социальная среда : [сб. научн. трудов]. Воронеж : Воронежский гос. ун-т, 2004. № 3. 178 с.
2. Гак В. Г. Эмоции и оценки в структуре высказывания // Вестн. Моск. ун-та, сер. 9. Филология, 1997. № 3. С. 87–93.
3. Леонтьев А. Н. Мотивы, эмоции, личность // Психология личности. Тексты. М., 2002. С. 71–81.
4. Маслова В. А. Эмоциональные концепты счастье, радость // Когнитивная лингвистика. Минск, 2004. С. 230–235.
5. Приходько Г. І. Невербальні засоби вираження емоцій // Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. № 4, 2015. С. 150–153.
6. Engel U. Syntax der deutschen Gegenwartssprache. Berlin : E. Schmidt, 2009. 309 S.
7. Grammatik der deutschen Sprache / Dudenredaktion. Berlin; New York : Walter de Gruyter, 2017. 2569 S.
8. Helbig G. Deutsche Grammatik : Handbuch für Ausländerunterricht. Leipzig : Verlag Enzyklopädie, VEB, 2007. 629 S.
9. Henne H. Einführung in die Gesprächsanalyse. Berlin; New York : de Gruyter GmbH & Co., 2001. 336 S.
10. Koch P. Sprache der Nähe-Sprache der Distanz // Romanistisches Jahrbuch, 2005. № 36. S. 79–88.
11. Plutchik R. The nature of emotions. URL: https://www.jstor.org/stable/27857503?seq=1#page_scan_tab_contents (дата звернення: 20.02.2022).

REFERENCES:

1. Abramova, T. V. (2014) Dialogicheskoe edinstvo "Prosba – reakzia" (na primere kommunikazii v seti Fidonet) [Dialogical unity "Request – reaction" (on the example of communication in the Fidonet network)]. *Yazyk, kommunikazija i sotsialnaia sreda – Language, communication and social environment* (p. 178). Voronezh : Voronezhsky SU. [in Russian]
2. Hak, V. H. (1997) Emozii i ozenki v strukture vyskazyvania [Emotions and evaluation in exceptional statements]. (Vols. 9.) (pp. 87–93). Moscow : Vestn. Mosk. un-ta. [in Russian]
3. Leontev, A. N. (2002) Motyvy, emozii, lichnost [Motives, emotions, personality], *Psykhologhiya lychnosty – Psychology of Personality: Texts* (pp. 71–81). Moscow. [in Russian]
4. Maslova, V. A. (2004) Emozyonalnye koncepty schastie, radost [Emotional concepts happiness, joy], *Kognitivnaia linhvistika – Cognitive linguistics* (pp. 230–235). Minsk. [in Russian]
5. Prykhodko, H. I. (2015) Neverbalni zasoby vyrazhennia emoziy [Non-verbal means of expressing emotions], *Naukovyi visnyk DDPU imeni I. Franka. Seriiia "Filolohichni nauky"*. *Movoznavstvo – Scientific Bulletin of the Franko State Pedagogical University. Philological Sciences Series. Linguistics*. (Vols. 4) (pp. 150–153). Donetsk. [in Ukrainian]
6. Engel, U. (2009) *Syntax der deutschen Gegenwartssprache [Syntax of contemporary in German]*. Berlin : E. Schmidt. [in German]
7. Grammatik der deutschen Sprache (2017). Berlin; New York : Walter de Gruyter. [in German]
8. Helbig, G. (2007) *Deutsche Grammatik [German Grammar]*. Leipzig : Verlag Enzyklopädie. [in German]
9. Henne, H. (2001) *Einführung in die Gesprächsanalyse [Introduction to conversation analysis]*. Berlin; New York : de Gruyter GmbH & Co. [in German]
10. Koch, P. (2005) *Sprache der Nähe-Sprache der Distanz [Language of proximity-language of distance]*, *Romanistisches Jahrbuch* (pp. 79–88). [in German]

11. Plutchik, R. *The nature of emotions*. Retrieved from: https://www.jstor.org/stable/27857503?seq=1#page_scan_tab_contents [in English]

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Das Experiment, Regie: Oliver Hirschbiegel. Deutschland : Fanes Film, Senator Film Produktion GmbH, Seven Pictures, Typhoon AG, 2001. 119 Min.
2. Der Krieger und die Kaiserin, Regie: Tom Tykwer. Deutschland : X Verleih / X Film Creative Pool, 2000. 135 Min.
3. Good bye, Lenin! (Spielfilm), Deutschland : Wolfgang Becker, Produktion : X Filme / WDR / ARTE, 2003. 120 Min.
4. Im Juli, Regie: Fatih Akın. Deutschland: Bavaria Film International, Wüste Filmproduktion in Zusammenarbeit mit Filmförderung Hamburg, 2000. 95 Min.
5. Mondscheinkinder (Spielfilm), Regie: Manuela Stacke. Deutschland : Mathias Film Luna Film, 2006. – 87 Min.
6. Lola rennt (Spielfilm), Regie: Tom Tykwer. Deutschland : X-Filme / Creative Pool/ WDR/ arte, 1998. 81 Min.
7. Polska Love Serenade (Spielfilm), Regie: Monika Anna Wojtyllo. Deutschland : Goethe Institut, 2004. 75 Min.
8. Sophie Scholl – Die letzten Tage (Spielfilm), Regie : Marc Rothemund. Deutschland : Goldkind Filmproduktion GmbH & Co. KG (München), Broth Film (München); in Co-Produktion mit: Bayerischer Rundfunk (BR) (München), Bayerischer Rundfunk (BR)/Arte (München), Südwestrundfunk (SWR) (Stuttgart), Arte Deutschland TV GmbH, Baden-Baden, 2005. 116 Min.
9. Wer früher stirbt, ist länger tot (Spielfilm), Regie : Marcus Hausham Rosenmüller. Deutschland : Roxy-Film Farbe, 2006. 102 Min.
10. Die Welle (Spielfilm), Regie: Dennis Gansel. Deutschland : Rat Pack Filmproduktion GmbH, Constantin Film Produktion, 2008. 107 Min.